

at trænge igjennem, er vel tvivlsomt; man bliver jo snarere slaaet af, hvor fuldkommen ukjendt det har været i Fortiden, at Jydsk og Dansk ikke vare Eet. Fra først til sidst, og rent til Overdrivelse, hævder Sach imidlertid Adskillelsen mellem et Almuesprog og et Litteratursprog. „Saa længe man ogsaa fra tysk Side miskjender dette, giver man sig det bedste Vaaben af Hænde, hvormed man alene med Udsigt til Held kan bekæmpe Bebrejdelsen om at undertrykke Modersmaalet“ (S. 465). — For de to nævnte Sætninger glipper selvfølgelig ethvert Bevis. Man maa ogsaa undres over, at Forf., der har en saa levende Følelse for den Plattydsk talende Befolknings Sprog, og som varmt tager dette Sprogs Parti imod Højtydsken, ikke kan faa en lignende Kjærlighed til den danske Befolknings levende Tale. Skulde desuden til Ex. saadanne Slutninger være rigtige som dem, Forf. uddrager af Haandværkeres Navne i Kjøbstæderne eller af Benævnelser paa deres Haandværk, maatte man jo komme til, at ogsaa Byerne i Kongeriget i høj Grad havde tydsktalende Befolkning. I Værket er imidlertid, som alt sagt, nedlagt meget værdifuldt Arbejde, og enhver, der beskæftiger sig med Slesvigs Historie, maa raadspørge Bogen. Den er ledsaget af et Sagregister til alle tre Bind, men den havde fortjent tillige at have et udførligt Stedregister.

Joh. Stp.

Af min Fortolkning af Akterne fra 1721 (Kr. Erslev, Frederik IV og Slesvig, 1901) fremgik det, at Kongen ved hele Ordningen maa være gaaet ud fra, at den kongelige Andel af Slesvig forud tilhørte Kronen og lød under Kongelovens Arvefølge. Det var lige det modsatte af, hvad man tidligere havde tænkt sig, og for at sikre Fortolkningen pegede jeg da kortelig paa, at den samme Opfattelse ogsaa sporedes hos Frederik III og Kristian V og maatte bygge paa den Arveret, Kongehuset erhvervede 1660; men jeg kunde ikke fordybe mig videre heri. Nu har den i Slesvigs Historie saa stærkt interesserede P. Lauridsen i sit Skrift: *Slesvig og Kronen 1660—1671* (1906) taget Spørgsmaalet op særskilt og belyst dets første Fase paa Grundlag af et meget omfattende, for en stor Del utrykt Materiale. Han mener at kunne godtgøre,

at Arveregeringens Indførelse medførte, at „Kongedelen af Slesvig og Danmark-Norge smeltede sammen til en arveretlig Enhed“. og i det væsentlige turde det ogsaa være lykkedes for ham at vise, at dette var den danske Regerings Standpunkt i Tiden nærmest efter 1660. Om Sagens retslige Side har været de ledende helt klar, maa dog endnu henstaa som noget tvivlsomt; paafaldende er det i alt Fald, at Frederik III. naar han i 1665 hævder Kvindernes Medarveret, udtrykkelig henviser til sin Erhvervelse af Souveræniteten i Slesvig 1658 (som netop kun gjaldt Mandslinien), og naar Forf. vil udlægge den Souverænitet, der indføres i Stændernes Hyldingsbrev 1671, som den fra 1660, fortolkes den rigtignok officielt som lig Ophævelsen af Lensafhængigheden, altsaa atter 1658. Saaledes kommer Forf. nok noget for let over de vanskeligste Punkter, og naar han mener, at Hyldingen i Rendsborg 1671 ved de derved anvendte Udtryk gjorde Kongens Stilling i Slesvig lige saa „dagklar“ som Souverænitetsakterne i Danmark 1660—61, vil næppe nogen besindig Forsker følge ham deri.

Mest nyt bringer L.s indgaaende Fremstilling af Forholdet til Sønderborgerne, som han følger helt tilbage til det 16de Aarhundrede, og han har her bl. a. benyttet interessante Akter fra det plønske Arkiv. Ikke uden Grund, omend i unødvendigt skarpe Udtryk paataler han, at de tyske Forfattere har leveret partiske Uddrag af disse Sager, men selv har han uheldigvis ikke givet os Akterne fuldstændigt, og før det sker, kan man ikke haabe at naa til historisk og juridisk Klarhed over disse højst indviklede Forhold. Et godt Stykke fremad har L.s Undersøgelser dog bragt os; tydeligt fremtræder det, hvor svagt de sønderborgske Linier stod overfor det mægtige danske Kongehus, og ikke mindre, hvorledes hos dette Synspunktet først og sidst var dynastisk, medens „Danmarks Rige“ kun kom i anden Række og nationale Hensyn spillede en ringe Rolle. Man maa meget ønske, at Forf. vil give os en lige saa detailleret Fremstilling af den følgende Menneskealder, hvorover han nu kun kaster enkelte Strejflys; tillige indskærper dog hans Skrift, hvor paatrængende nødvendigt det

er, at den flittige Udgivervirksomhed, der drives hos os, ogsaa vender sig mod dette Omraade. *Kr. E.*

For den norske Historieforskning foreligger der som en af mange Opgaver den nøje at oprede de indre Forhold i det 16. og 17. Aarhundrede. Dr. Oscar Alb. Johnsen har givet et meget vigtigt Bidrag hertil i sit Skrift: *De norske Stænder. Bidrag til Oplysning om Folkets Deltagelse i Statsanliggender fra Reformationen til Enevælden (1537—1661)* (Videnskabs-Selskabets Skrifter. II. Hist.-Filos. Klasse. 1906. Nr. 5. Christiania). Efter en indledende kyndig Udsigt over Stænderforsamlingernes Historie i de europæiske Hovedlande og i Sverige og Danmark (for hvilket Lands Vedkommende han dog har oversat Erslevs Afhandling i dette Tidsskrift om Rigets „bedste Mænd“, Danehof og Rigsraad) skildrer Forf. de ældste Spor til en stændersk Repræsentation i Norge og gaar derefter over til en indgaaende Undersøgelse af de norske Stændermøder i det ovenfor nævnte Tidsrum. Fortjenesten ved hans Arbejde ligger ikke alene i den store Flid og den skarpe kritiske Sans, hvormed han har fordybet sig i alle Enkeltheder, men ogsaa i, at han stadigt ser de politiske Fænomener i Lys af den almindelige sociale og økonomiske Udvikling. I den finder han Hovedaarsagerne til Svingningerne i Stændernes Styrke saavel over for Regeringen som indbyrdes og derved ogsaa i den Indflydelse, deres Repræsentation har haft; han kunde dog vistnok tillige noget stærkere have fremhævet den direkte Paavirkning, som de danske Stændermøders vekslende Rolle har øvet paa de norskes. Selve Stændermødernes Drøftelse af talrige indre Spørgsmaal fører ham naturligt ind til Behandling af mange Problemer af stor Interesse, og det er i det hele lykkedes ham at naa til Opfattelser, der i meget afviger fra de tidligere herskende. Han hævder saaledes i Almindelighed for Stændermøderne en større Betydning end hidtil antaget, ikke mindst i folkeopdragende Henseende. Han giver nye Synspunkter for den norske Adels Udvikling og for Borger- og Bondestandens Kaar. Han benægter, at der hos det norske Folk har levet en klar Forestilling om Kongehusets gamle Arveret; Frederik III har af